

ARGITALETXEEN IRIZPIDEAK

ASKOREN ARTEAN

Aztergai izan ditugun hezkuntz proiektuen arduradunei euren jokabidearen eta irizpideen berri eman dezaten eskatu diegu. Kanpoko hezkuntz proiektutan oinarritutako liburuak argitaratzen dituztenei, ikasmaterialak egokitzean zein irizpiderekin jokatzeko duten galdetu diegu. Testuliburu guztiak bertako proiektuen arabera lantzen dituztenei, euren irizpideez ezezik, beste argitaletxeen lan-moduak eurengan duen eraginaz ere galdetu diegu.

Lehen Hezkuntzako euskal testugintzako sei argitaletxe nagusiei egin diegu eskabidea —Bruño, Elkar-GIE, Erein, Giltza-Edebé, Ibaizabal eta Zubia-Santillana—, eta lauk bidali digute erantzuna.

Hona Elkar-GIEko eta Ereineko arduradunei igorri dizkiegun galdegaiak:

- Zure argitaletxeak bertoko lantaldeek mamituriko proiektua lantzen du. Zein irizpidez jokutzen duzue EAERI buruz, Euskal Herriaren lurraldetasunari buruz, Euskal Herriaren historiari buruz, antolamendu politiko-administratiboari buruz?

- Berton egindako hezkuntz proiektuez gain badira Espainiako autonomi elkarte guztiei begira egindakoak eta hemen itzuli edota moldatuz zabaltzen direnak. Edukiak eduki, zer ondorio du horrek proiektu propioa landu nahi duen zure enpresarentzat?

- Jatorri desberdinetako hezkuntz proiektuek maila bereko onespena jasotzen dute Eusko Jaurlaritzaren aldetik. Hemen bertan landuriko proiektu propioek Eusko Jaurlaritzaren aldetik diskriminazio positiborik izan beharko luketela iruditzen al zaizu?

Bruño, Giltza-Edebé, Ibaizabal eta Zubia-Santillana proiektuetako arduradunei, berriz, galdera hauek egin dizkiegu:

- Zuen hezkuntz proiektuaren oinarrian Bruño / Edelwives / Edebé / Santillana dago, Euskal Herritik kanpo egina eta Espainiako autonomi elkarte guztiei begira pentsatua. Jatorrizko proiektu hori zein neurritan lantzen duzue hemen (testua eta ilustrazioa), hau da, zein neurritan itzuli, moldatu, aldatu, sortu?

- Zehazkiago, zein irizpidez tratatzen dituzue Euskal Herriko lurraldetasuna, euskararen mugak, historia, antolamendu politiko-administratiboa, eta abar?

Jasotako erantzunak hitzez hitz ekarri ditugu orrialdeotara:

ELKAR-GIE

Egia da Elkar-GIE argitaletxeok bertako lantaldeek mamituri-ko proiektuak lantzen ditugula. Honetarako, kontu handiz zaintzen dugu Euskal Herri osoaren trataera eta aipamena lurraldetasunari, historiari, antolamendu politiko-administrati-bo desberdinei eta abarri dagokienean, eta hau Inguruneari da-
gokionean nabari daiteke batipat. EAE aipatu behar denean, berriz, Euskal Herri osoaren zati bat bezala aipatzen dugu be-ti eta Nafarroako Foru Komunitatea eta Ipar Euskal Herriaren egoerarekin batera gainera. Espainia zein Europa aipatzean ere Euskal Herri osoaren kokapena eta aipatzen den gaiare ki-ko erlazioa azaltzen ere saiatzen gara. Bestalde, eta Inguruneaz gain beste arloetako jarduerak tratatzeko orduan ere, hala no-la Matematika, Hizkuntza, Arte Hezkuntza... Euskal Herria bere osotasunean hartzen batetik eta hemen bertako adibideak ipintzen bestetik saiatzen gara.

Espainiako autonomi elkarte guztiei begira egiten dituzten hezkuntz proiektuei dagokienean esan, gehienak, denak ez esatearren, Euskal Herri-kanpo diseinatutako proiektuak direla eta euskaraz argitaratzen badira ere, itzulpen hutsak direla gehienak eta moldatuak edota egokituak gutxi batzuk. Honek zera dakar berarekin, alegia, itzulpenak izatean berta-ko ikasmaterialak baino askoz lehenago merkaturatzeko aukera dutela batetik, eta gure lurraldeaz kanpoko proiektuetan oina-rrituta euskaraz eskainitako materialek ikasleari ematen dio-ten informazioa arrunt okerra dela bestetik, Euskal Herriaren ikuspegi herrena garatu besterik ez baitute egiten testuliburu hauek erabiltzen dituzten haurrengan eta jokabide hau onarte-zina dela iruditzen zaigu.

Honez guztiaz gain, jatorri desberdineko hezkuntz proiektuek maila bereko onspena jasotzen dute Hezkuntza Sailean eta jokabide honek ere mereziko luke azterketa sakon bat eta, ondorioz, jokabide aldaketa bat ere bai. Gure iritziz, Euskal Herri-kanpo diseinatu eta euskaratu ondoren hemen salmen-tan ipintzen diren proiektu arrotzek beste era bateko trataera jaso beharko lukete Hezkuntza Sailaren aldetik. Hezkuntza

Sailak sakontasunez aztertu beharko lituzke kanpoko proiektu hauetan azaltzen diren edukiak, ilustrazioak, egiten diren aipamenak, eta abar, eta Euskal Herriaren osotasuneko kontzeptioa kontuan izanez, bertako ezaugarri errealetara moldarazi, hemen funtzionatu behar duen ikasmateriala dela kontuan hartuz. Baina, zoritxarrez, hemendik oso urrun gaudela uste dugu eta gaur egun berdin-berdin onesten dituela Hezkuntza Sailak hemendik bertatik sortutako proiektuak zein kanpotik datozenak.

EREIN

Lurraldetasuna eta kulturaren trataera

Guretzat hauek dira irakaskuntzaren helburu nagusietako bi: ikaslea gizarteratzea eta ikaslearen garapenean laguntzea.

Gizarteratze hori era egokian burutzeko, lurraldetasunari eta historiari buruzko erreferentzia garbiak behar dira. Gure ikuspegitik, bi erreferentzia behintzat izan behar ditu ikasleak:

- Alde batetik, herri hau ezagutu behar du, antzina-antzinatik gaurdaino kultur eremu berebean bizi izan den eta bizi den Herria. Herri honek bere ezaugarriak ditu (hizkuntza, sinismenak, ohiturak, historia...), eta bertako biztanleak ezaugarri horien arabera gizarteratuz joan dira belaunaldiz belaunaldi, mendeetan zehar. Herri hau diogunean, jakina, zazpi zatik osatutako Euskal Herria esan nahi dugu; horixe hartzen dugu geure proiektuan. Gure ustez, gaur egun Herri horretan bizi den ikaslea ere ezaugarri horiek ardatz gisa harturik gizarteratu behar da.

- Bestetik, munduko beste herri asko bezala, Euskal Herria ez dago antolamendu politiko-administratibo bakar batean bilduta. Ikasleak, era egokian gizarteratuko bada, non bizi den ezagutuko badu, Herri hori zein gobernupean antolatua dagoen ezagutu behar du, nondik sortu den antolamendu hori eta abar.

Bi alderdi horien ezaguera ezin zaio lapurtu ikasleari inolako aurriritzi politikoan oinarrituz.

Bestalde, ez dugu ahazten Euskal Herriaren errealitate hori ez dela estatikoa. Ahalegintzen gara agertzen etengabe erakiz joan behar den errealitatea dela, eta ikasleak berak ere errealitate horren eraikitzaile izan behar duela. Zentzu horretan, garbi agertzen ditugu gure testuetan Euskal Herria osatzen duten elkarte sozial eta kulturelek, erakunde politikoek eta abarrek zer kezka, ikuspegi, aldarrikapen dituzten, eta Euskal Herriaren geroa eguneroko partaidetzatik eraikitzen dela agertzen diegu ikasleei.

Alderdi horiek guztiak hartu nahi izan ditugu kontuan gure materialetan, ikaslearen eskubidea delako, Oinarritzko Curriculum Diseinuak markatzen duen ildoari atxikitzen gatzazkiolako, eta ikaslea ikuspegi kritikoz hezi dadin baliagarria delako.

Euskal Herrian egindako hezkuntz proiektuen funtsa

Espainiako argitaletxeek argitaratzen dituzten liburuak Espainiako autonomi elkarte guztiei begira eginak dira, autonomia bakoitzarentzat egokitzapen txiki batzuk txertatuz.

Gure liburuak eta haienak paretsuan dabilta grafismo aldetik, paperaren kalitate aldetik eta beste zenbait ezaugarri teknikoren aldetik; beraz, hasierako produkzio-kostuak berdintsuak dira kasu guztietan. Hala ere, haien tiradak lau, sei edo hamar aldiz handiagoak dira, eta horrek laurdenera edo gutxiagora jaisten du liburu bakoitzaren kostua. Beraz, marketing eta promoziorako erabil ditzaketen baliabideak askosaz ere handiagoak dira, eta promozio erasokorrari esker esparru zabala lortzen dute, hainbat ikastetxetan sarbidea dutelarik.

Bistakoa da, beraz, ez garela ari baldintza ekonomiko berdinetan. Hala ere, hori gure arazoa litzateke, eta ez beste inorena, baldin eta:

— gure Herriaren, bere lurraldetasunaren eta kulturaren traera lehen aipatu dugun eta guk ematen diogun ikuspuntutik kontenplatuak baleude;

— kanpotik datozen argitaletxeen liburuak Euskal Herriko pedagogi taldeek eginak baleude. Hori horrela balitz, sorkuntza intelektuala bultzatzen arituko liriateke, bertako irakasle-taldeen prestakuntza hobetuz, materialen esperimentazioa praktikan bultzatuz eta material horiek eraberrituz. Hau guztia egiten dugu, hain zuzen, hemengo argitaletxeek.

Euskal argitaletxeek pedagogi arloan egiten ditugun ekarpen horiei beste bi gehitu behar zaizkie:

- Materialak prestatzen dituzten irakasleek ikastaro ugari ematen dituzte beste irakasle batzuk prestatzeko, eta hori ezi-

nezkoa litzateke —hain neurri zabalean, bederen— argitaletxeek lan-taldeak izango ez bagenitu. Kanpoko argitaletxeek ez dute horrelako ekarpenik egiten.

- Bertako produkzioak ilustratzaile- eta grafista-belaunaldi berri bat sortzeko bidea ematen du. Ondorioz, bertan burututako pedagogi sorkuntza, irakasle-taldeen espezializazioa eta prestakuntza, arte-sorkuntza eta industri garapena eskutik doaz Euskal Herriko argitaletxeen planteamenduan, eta hori ez da horrela gertatzen kanpotik datozen argitaletxekin.

Hau dena kontuan hartu beharko lukete Eusko Jaurlaritzak eta Nafarroako Gobernuak laguntzak emateko unean.

IBAIZABAL

Hezkuntz Erreforma dela eta, Ibaizabal argitaletxeak gogor ekin dio sistema berriari Haur Hezkuntzan, Lehen Hezkuntzan eta baita, momentu honetan, Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzan ere.

Dirudienez, zuen azterketak ez du ikutzen gure lan osoaren atal bat baino; Ingurunearen alorra bereziki, baina gure ikuspegi eta irizpideei buruz galdetzen diguzuenaz, hona hemen gure erantzun xehea eta laburra.

Lehenengo eta behin, lehen galdegaian ageri diren hiru baieztapen horiekiko ezadostasuna azalduko dizuet:

- Ibaizabal Hezkuntz Proiektua propioa da, Euskal Herrian sortua, eta zenbait arlotan Ibaizabalek Edelvivesekin elkarlanean dihardu. Beraz, bigarren baieztapena («Euskal Herritik kanpo egina») ez da zuzena, ezta hirugarrena («...eta Espainiako autonomi elkarte guztiei begira pentsatua») ere. Hain zuzen ere, zenbait arlotan Euskal Herrirako Ibaizabal eta Edelvives elkarlanean ari diren bitartean, beste autonomi elkarteetarako ere beste argitaletxe batzuk ari dira Edelvivesekin elkarlanean.

- Orain arte azalduko guztia zehazteko zenbait adibide ipiniko ditut:

— Haur Hezkuntzan, Ibaizabalek Hezkuntz Erreformatarako bere material curricularrak argitaratu ditu (*Mizintxu 3, Sagu eta Magu 4 eta Lea Balea 5*). Hemen argitaraturiko materialak Edelvivesek urtebete beranduago argitaratu ditu, euskarazkoak oinarriztat hartuz.

— Zerbait antzekoa gertatu da Lehen Hezkuntzan Erljio Katoliko arloan ere.

— Une honetantxe eta Ingurunea alorrarekin erlazionaturik, Lehen Hezkuntzan landu beharreko sei oinarrizko zeharlerroak prestatzen dihardugu: Bide Hezkuntza, Ingurugiroaren Hezkuntza, Bake Hezkuntza, Osasun Hezkuntza, Kontsumo Hezkuntza eta Hezkidetza. Lehen Hezkuntzako ziklo bakoitzerako eta zeharlerrobakoitzerako karpeta bat prestatzen ari ga-

ra, eta karpeta bakoitza ipuin, prozedura-koaderno, joko eta gidaz osatuko da.

— Honelako lanetan koordinatzaileak, egileak, marrazkilariak, maketatzaileak, fotomekanika... Euskal Herrikoak dira eta proiektuak geureak dira, hau da, Ibaizabal argitaletxearenak.

- Gure asmo nagusia honako hau da: guk prestaturiko materialak Edelvivesek ere argitaratzea, hauek ahal denik eta merkeen argitaratzeko.

Orainarteko xehetasunak argi geratu direlakoan eta Inguru-nearen alorra Lehen Hezkuntzan aztertuz, hemen bidaltzen dizuet *Txepetx* (Inguruaren Ezaguera) bildumaren triptikoa. Triptikoa argi ikusten denez Lehen Hezkuntzako hiru zikloetako liburuak eta prozedura-koadernoak ageri dira, eta beraiekin batera *Mintxo Euskal Herrian* bideo-bilduma. Triptikoaren atzealdean azaltzen denez, *Txepetx* bildumaren helburuak honako hauek dira:

1) eskola curriculumaren diseinuan eta ezarpenean Euskal Herriko irakaslearen ahaleginen euskarri izatea,

2) ikasketaren ezaugarriak errazago bideratzeko proposamen didaktikoak iradokitzea,

3) ikaslearen ikasketa-prozesua gertuagotik zaintzea, eta

4) betiko metodoen ondoan beste aukera didaktiko batzuk proposatzea.

- Hirugarren helburua (ikasketa gertuagotik) kontuan harturik, lehen zikloan landu ditugun ikasgaiak Euskal Herrian bertan eginak dira (egileak, marrazkilariak...) eta ikaslearengandik hurbil dauden gaiak aztertzen eta proposatzen dira (ikaslearen etxea, auzoa, eskola eta bizilekua). Gabonetan Olentzeroen inguruan arituko dira, animaliak gure ingurukoak dira...

- Lehen helburua (Euskal Herria) kontuan harturik, bigarren zikloan landu ditugun ikasgaiak ere Euskal Herrian bertan eginak dira (egileak, marrazkilariak...). Bizilekua, eskualdea, probintzia eta Euskal Herria (zazpi probintziak) aztertzen dira. Bigarren zikloko bederatzigarren gaiaren izenburua «Eus-

kal Herritik Euskal Herrira» da eta Euskal Herriko geografia aztertzen da batipat. Hamabigarren gaian «Gure iragana» (Euskal Herrikoa) aztertzen da.

- Hirugarren zikloan Euskal Herria eta Autonomi Elkartek (5. mailan), eta Espainia eta Europako Elkartea (6. mailan) aztertzen ditugu; horrela, Eusko Jaurlaritzaren Oinarrizko Curriculum Diseinuak gutxiengoz eskatzen dituen helburuak eta edukiak jasoz.

- *Mintxo Euskal Herrian* ere hemen egina da eta *Txepetx* bildumarekin loturik dago.

Hau guztia kontutan izanik eta zuen galdegaiak ahal denik eta zehazkien erantzuten ahalegindu garelarik, eskerrik asko gure balorazioa eskatzeagatik.

GILTZA-EDEBE

Edebé talde editoriala honako hauek osatzen dugu:

- Edebé (Catalunya eta MEC)
- Rodeira (Galizia)
- Marjal (Valentzia)
- Guadiel (Andaluzia)
- Giltza (Euskal Autonomi Elkartea)

Hezkuntza proiektuaren ardatz nagusiak (oinarri sikipedagogikoen trataera, ikuspegi metodologikoa...) amankomunak dira, baina materialak, itzuliak edo sortuak izan daitezke. Horietan ikasgai motak du zerikusia. Laburtuz:

Testua

Hemen itzuliak dira:

- Zientziak saileko liburuak (eduki unibertsalak dituztenak).
- Matematika. Natur Zientziak.

Hemen sortuak dira:

- Hizkuntza eta literatura.
- Inguruaren Ezaguera. (Gure autonomiari dagozkion eduki espezifikoak. Liburuaren barruan Autonomia guztientzat baliagarriak izan daitezkeen eduki orokorrak egon ohi direnez, elkarrekin konpartitzen dira. Adibidez: «Zer da klima?» (orokorra) / «Euskal Autonomi Elkarteko klima» (espezifikoa).

Ilustrazioa. Argazki-irudiak

Testurako erabiltzen den irizpide bera: eduki espezifikoetarako, euskal ilustratzaile, edota argazkilariak. Eduki orokorretarako, Edebé artxibategia (edonongo iturriak).

Ingurunearen Ezaguera

Inguruaren Ezaguera testuliburuetan, irizpide hau darabilgu orokorki, gaur eguneko errealitate politiko-administratiboaren arabera:

- Euskadi (Euskadiko Autonomi Elkarte), ekonomia eta geografiarako.
- Euskal Herria, alderdi kulturalak agertzeko orduan: hizkuntza, folklorea...

Oharrak

- Bereizketa honek —iritziak iritzi— Edebé editorialaren barne-ideologiari erantzuten dio neurri handi batean, baina badu merkatuaren zatiketarekin zerikusia ere.
- Nafarroarako liburua gaztelaniaz bakarrik egiten da.